

FOTO WAVEBREAKMEDIA

Hälsa på lika villkor – har Sverige råd att inte prioritera måltider i offentlig sektor?

»Nu är det upp till beslutsfattare och ni alla som är förtroendevalda i såväl regering som i kommuner och regioner, ni kan ta besluten om de ekonomiska prioriteringar som krävs.«

Som framgick i Dagens Samhälle nr 22, 2019 köpte stat, kommuner och landsting/regioner i Sverige tillsammans livsmedel för ca 10,3 miljarder under 2018. Men en befogad fråga här är, kommer det i framtiden i kommuners och regioners budget finnas tillräcklig mängd pengar avsatta att tillaga mat för? Frågan ställs utifrån en nyligen genomförd benchmarking och jämförelser mellan kommuner i Sverige 2018, där andelen livsmedelsinköp av kommuners totala inköpsbudget, visar ett snitt på ca 1,42 procent.

SKL, Sveriges Kommuner och Landsting varnar för kris och stora utmaningar i den Ekonomirapport som presenterades den 13 maj 2019. "Vi har länge flaggat för de demografiska utmaningarna som väntar runt hörnet. Det krävs en långsiktig planering för att även fortsättningsvis kunna leverera en välfärd av hög kvalitet säger Lena Micko, ordförande för SKL, Sveriges Kommuner och Landsting".

I rapporten anger även flertalet ekonomichefer i en enkät, att det krävs effektiviseringar redan nästa år 2020 för att motverka försämringar av ekonomi och verksamhet.

Globalisering, teknikutveckling, en åldrande befolkning, klimatförändringar, kompetensförsörjning och rådande ekonomiska förutsättningar är några av de största utmaningarna inom offentlig sektor i Sverige idag. Förändringstrycket att driva verksamheterna effektivt är stort och ställer krav på ökad verksamhetsstyrning och effektiva processer. I denna allt tuffare ekonomiska situation är det nöd-

vändigt att vidta omprioriterings- och besparingsåtgärder, samtidigt som kvaliteten måste bibehållas och verksamheten utvecklas.

Måltiden i vård, omsorg och skola har parallellt verksamhetsutmaningar som behöver förändras och utvecklas, följande exempel belyser detta;

- Betydande behov av utveckling generellt - måltiden lågt prioriterad och syns inte på den politiska agendan - Stor okunskap hos beslutsfattare
- Ökat kund-/gästfokus krävs - måltidslösningar inte i takt med behov och efterfrågan
- Föråldrade organisationsstrukturer
- Chef- och ledarskap är otydligt eller saknas
- Behov av ökat fokus på styrning och uppföljning av såväl ekonomi som kvalitet
- Kompetensförsörjning av anställda
- Svårt att rekrytera och speciellt utbildad personal
- Stora investeringar i professionella kökslokaler och metoder för tillagning
- Fler barn och äldre ska inom kort försörjas

MÅLTIDER I OFFENTLIG SEKTOR behöver fortsatt utvecklas och hälsoekonomiska utvärderingar kan med fördel användas som en del i beslutsunderlagen, för att göra kloka prioriteringar och för att väga satsningar på förebyggande verksamhet mot behandlande insatser. Efter många års arbete inom offentlig måltidssektor så är också våra erfarenheter och kunskap, att det finns en mängd sätt att optimera resursanvändningen och förhindra fortsatt pengaflöde ut från verksamheten.

I en professionell och för framtiden hållbar måltidsförsörjning krävs

det nya arbetsmetoder och arbetssätt samt digitala lösningar där teknikens möjligheter tas tillvara för att underlätta och effektivisera. I dessa processer och arbete krävs att kommuner slås samman och att samverkan sker även gränsöverskridande kommun-/regionvis.

Det handlar om att i samverkan vidta olika former av omprioriterings- och besparingsåtgärder för att få så mycket pengar kvar som möjligt att köpa in och tillaga mat för, samtidigt som kvaliteten bibehålls och verksamheten med måltidslösningar fortsatt utvecklas.

Förenklad avtalsamverkan, som trädde ikraft 1 juli 2018 är här en viktig del, i att underlätta för kommuner att genomföra uppgifter på.

Goda matvanor för barn, unga, vuxna, äldre är en investering i hälsa och välbefinnande. Måltiden som resurs i vård, omsorg, skola och förskola, spelar en central roll i det svenska samhällets fortsatta utveckling. Mat och måltider i offentlig sektor är tveklöst "samhällsbärande" i arbetet att förebygga och minska risken för hjärt- och kärlsjukdom, fetma, typ 2-diabetes och cancer.

POLITIKEN MÅSTE HÄNGA MED NU

Nu är det upp till beslutsfattare och ni alla som är förtroendevalda i såväl regering som i kommuner och regioner, ni kan ta besluten om de ekonomiska prioriteringar som krävs. Kanske behövs det "tränas på att ändra sätten att ta beslut på och hinderröja inom de egna leden"? Våga testa nytt och låt oss i dialog och samverkan t ex;

- Skapa en ny demokrati – en medborgardialog kring måltiden
- Skapa nya arenor som frigör innovationskraft när det gäller måltidslösningar inom vård, omsorg,

förskola, skola och sjukvård som möter framtidens krav/behov.

Möjligen skulle även en ökad statlig styrning av måltider i offentlig sektor medföra likvärdig kvalitet och jämförbara förutsättningar och därmed ökade möjligheter till ett större ekonomiskt utrymme i kommuners och regioners budgetar?

ALDRIG HAR BEHOVET av kunskap och nya perspektiv varit större. Mat måste få kosta - låt oss komma bort ifrån ett fortsatt envist fokus på priset och istället öppna upp för en lustfylld folkbildningskampanj om mat, kvalitet och innovation som behövs – det kommer möta kraven på mångfalden av framtida hållbara måltidslösningar i offentlig sektor. Men vi måste börja nu och framgången är; profession, samverkan och prestigelöshet – "Stoppa inte huvudet i sanden och ta bort skygg-lappar". Nu krävs action, handlingskraft och förändring.

VÅRT VIKTIGASTE och främsta behov idag och i framtiden, oavsett vad vi arbetar med eller var vi befinner oss i livet, är ju att äta och dricka.

För samverkan till hållbar matglädje och hälsa på lika villkor in i framtiden, hälsar

INGER STILTJESTRAND SVENSSON
vd DiningDevelopment AB.